

טוראי כהן שמעון

148212

בן חביבה ומאיר

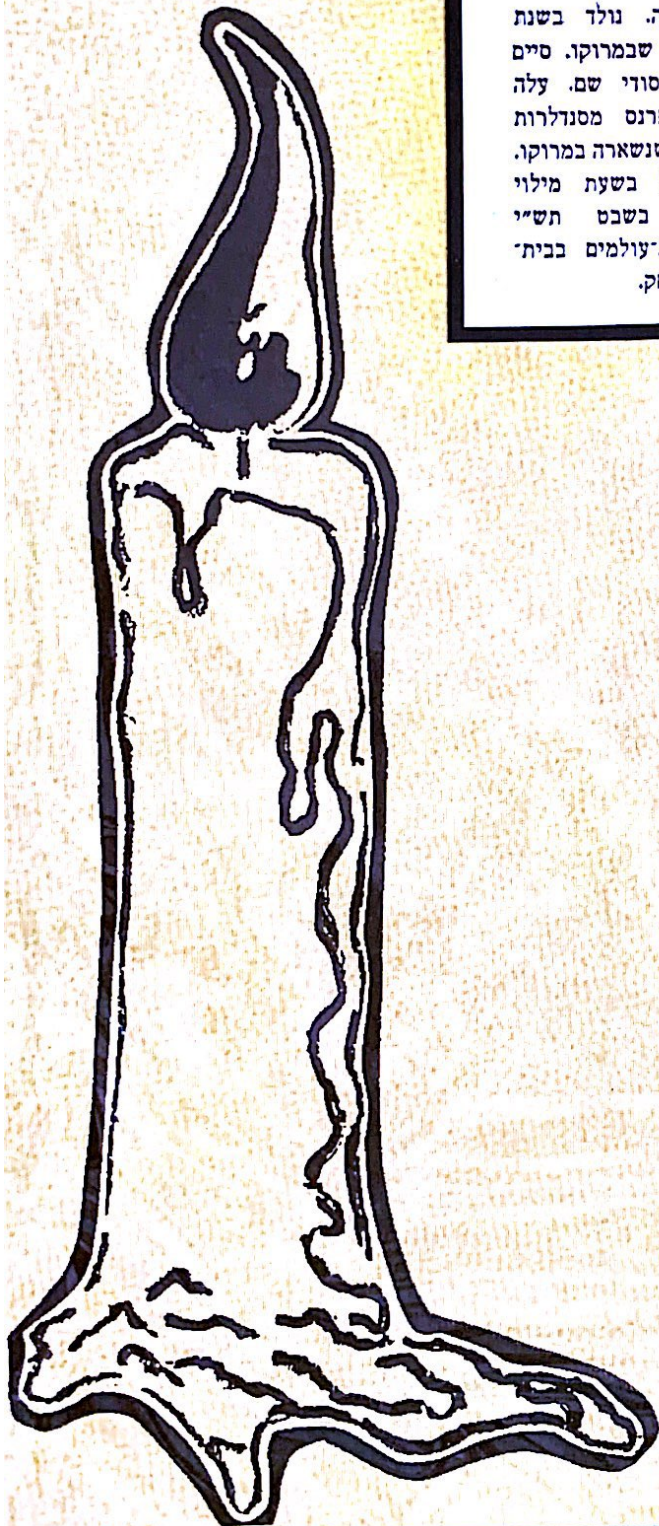
נולד ב- תרפ"ז 1927

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- ט"ו בשבט תש"י 2.2.1950

בעת מילוי תפקידו.

כהן, שמעון

בן מאיר (הכהן) וחביבה. נולד בשנת תרפ"ז (1927) בעיר דמנה שבמרוקו. סיים את לימודיו בבית-ספר יסודי שם. עלה לארץ בשנת 1948. התפרנס מסנדלרות והיה מפרנס את משפחתו שנשארה במרוקו. אחרי גיוסו לצה"ל נפל בשעת מילוי תפקידו בחמישה-עשר בשבט תשי" (2.2.1950) והובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בנחלת-יצחק.

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורב־פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ־ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי־אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחבנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שינקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד־האדמה ויושב־הכפר: עקשנות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

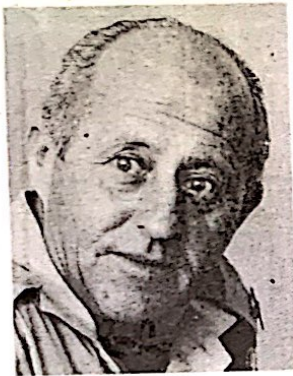

ההרכב האנושי של החטיבה (1950-1953)

לוחמים ומפקדים רבים עברו את כור ההיתוך של חטיבת גולני במלחמת העצמאות. אלפים רבים נשאו ונושאים בגאווה את התואר: "דור תש"ח של חטיבת גולני". בגלל מאות החללים ואלפי הלוחמים, אשר שירתו בחטיבת גולני במלחמת השחרור ועברו במסגרת גדודיה ויחידותיה את דרך הקרבות הארוכה והעקובה מדם, מהרי הגליל ומישורי העמקים אל ערבות הנגב, בזכותם, מן הסתם, נקבע בסתיו 1949, כי חטיבה מס' 1, חטיבת גולני, תישאר כחטיבת חיל רגלים סדירה במערך הסדיר של צה"ל.

אלא שבתוך שלוש שנים, בתקופת פיקודם של דן לנר ז"ל (1950), אברהם יפה ז"ל (1950-1951) ומאיר עמית יבדל"א (1951-1952) במפקדי חטיבה, (נחום גולן סיים שירותו כמח"ט גולני באפריל 1950), חל מהפך אמיתי בהרכב האנושי של חטיבת גולני. רוב רובם של הלוחמים בגדודים היו חיילים צעירים בני 18-20, בני העלייה ההמונית של ראשית שנות החמישים, וחטיבת גולני קיבצה בתוכה עולים חדשים רבים, יוצאי שבעים גלויות, חסרי נסיון צבאי וקרבי, ו"ירוקים" בצה"ל ובמדינה.

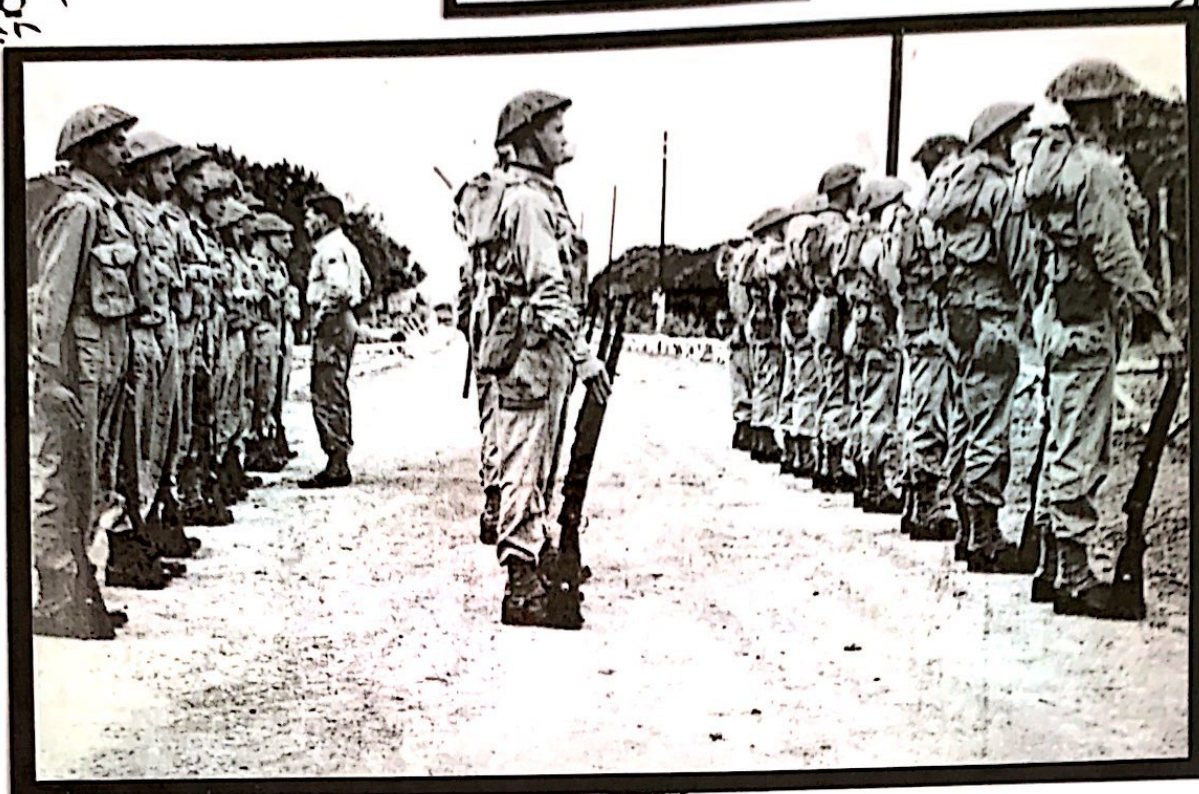
מפקד החטיבה בתקופת שירותו הצבאי

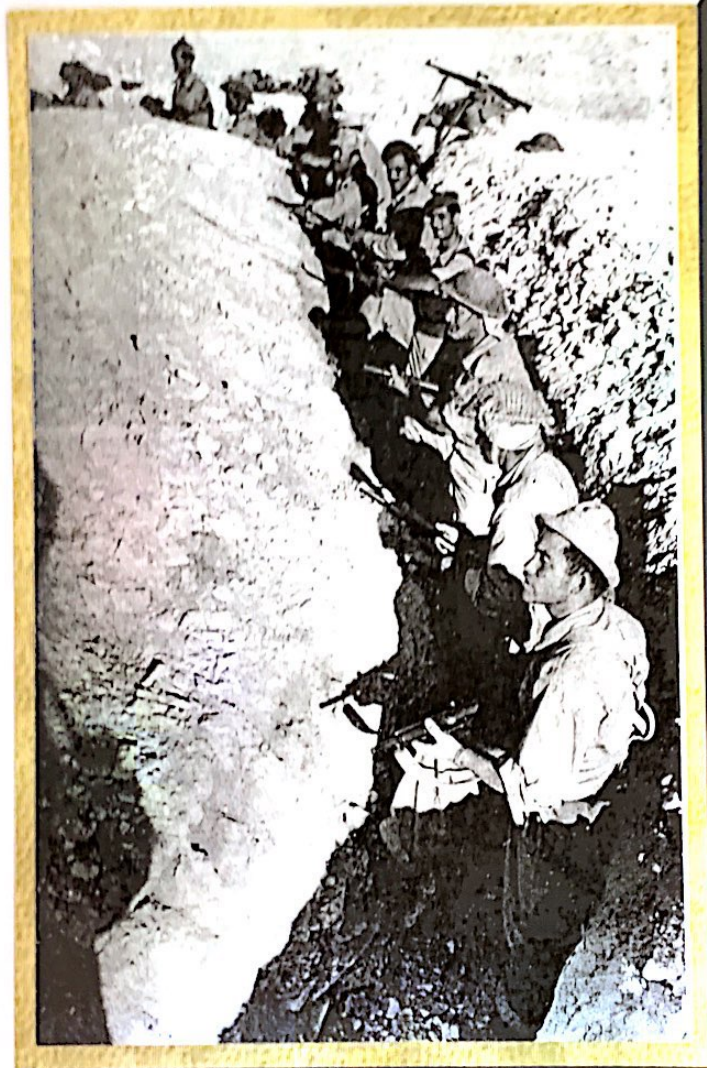
אלוף (מיל.) לנר דן
מפקד חטיבת "גולני" 1950

דן לנר, הצעיר שבמפקדי חטיבות צה"ל בשנת 1950, נולד באוסטריה בשנת 1923 ולאחר נדודים ברחבי אירופה הכבושה, הגיע, בשנת 1940, לישראל. עם הגיעו נכלא על ידי הבריטים בעוון עליה בלתי ליגאלית ושוחרר לאחר שנה. בשנת 1941 התנדב לפלמ"ח, וכך החלה דרכו הצבאית. במהלך מלחמת העצמאות שימש כמפקד הגדוד הראשון של הפלמ"ח ולחם בחזיתות הצפון והדרום. עם סיום הלחימה צורף למשלחת, שעסקה בהסכם הפסקת האש בין ישראל למצרים ברודוס. עם תום השיחות מונה לקצין המבצעים של פיקוד המרכז, ובשנת 1950 מונה למפקד חטיבת "גולני". בשנת 1951 שב למשקו, בעקבות דרישות הקיבוץ. לצה"ל שב דן לנר רק בשנת 1965. הוא מונה לראש מטה פיקוד צפון בתקופת התקריות הקשות לאורך הירדן. עם פרוץ מלחמת ששת הימים פיקד על כוח שפרץ לרמת הגולן, ובשנת 1970 מונה רשמית למפקד הכוחות המשוריינים בסיני. בשנת 1973 מונה למפקד אוגדה בחזית הצפון.

במסדרים

באימונים

חבריו ליחידה

העולים באים. לאחר מלחמת השיחרור נקלטו לוחמים חדשים בחטיבה, מרביתם עולים חדשים, שזה מקרוב הגיעו. צוות הפיקוד החל לאמן את המתגייסים החדשים ולגבש מחדש את יחידות החטיבה.

קשיי התקשורת

ותיקי מלחמת העצמאות החלו משתחררים, ואת מקומם תפסו מתגייסים צעירים מבני העלייה החדשה. חיילים אלה – אף שהיתה להם זיקה עמוקה למולדת ולערכי האומה – באו לחטיבה ללא ערכי משמעת ומוראל, וללא היכרות עם תנאי הארץ ושפתה. בפני החטיבה ניצבו בעיות חברתיות קשות בנוסף לעומס התפקידים הבטחוניים.

היה צורך ללמד את החיילים החדשים עברית, להקנות להם ערכים ולסייע בהשתלבותם במערך הבטחוני של המדינה. כן היה על מפקדי החטיבה לאמן את חייליה ולגבש את היחידות, כדי שתוכיח לנה להשתלב בתפקידי ההגנה על הגבולות, סוירים ופעולות מנע כנגד מעשי התוקפנות של הערבים. תקופה זו היתה תקופת מעבר לחטיבת "גולני", אשר לוחמיה עסקו בתפקידי הגנה, אבטחה ותפקידי דים אחרים. בכלל היו אלה שנים קשות למדינת ישראל. העלייה ההמונית בראשית שנות ה-50 הציבה בעיות קשות של קליטה כלכלית וחברתית, בעיות הקשורות בהתיישבות בקנה מידה נרחב ובעיות הקשורות במעבר המוני של עולים ממקצרות עות בלתי יצרניים לכפר ולתעשייה.

בראשית 1950 הוקמו בארץ המעברות הראשונות, שהטביעו את חותמן על נוף הארץ במחצית הראשונה של שנות ה-50. מיקומן של המעברות נקבע על יסוד אפשרויות התעסוקה, ולפיכך הוחלט על פיזורן בכל חלקי הארץ – ממטולה בצפון ועד לירוחם בדרום. מיספרן של המעברות הגיע לכדי 120, ורבים מחייליה החדשים של חטיבת "גולני" המתחדשת באו מקרב המעברות.

היו בעיות קשות ב"גולני" של אותם ימים: אי ידיעת השפה העברית, בעיות של נפקדים ועריקים, בעיות של שימוש בסמים, בעיות של חוסר קומוניקציה ובעיות סעד חמורות ביותר. ואולם העבודה השליחותית שביצעו מפקדי החטיבה, ברוי במ ותיקי תש"ח, עשתה את שלה. נוצר קשר אישי עם החייל, והוא החל להאמין במפקד שלו, ראה בו חבר ושיתף אותו בבעיותיו.

תיק מפקד החטיבה של אותם ימים מלא בעשרות ומאות מכתבי חיילים משוחררים, ששמרו על קשר עם מפקדיהם, כתבו להם בעברית רצוצה ועמוסת שגיאות כיצד הם מסתדרים באזרחות, ובמיקרים לא מעטים אף ביקשו את עזרת המג"ד או המח"ט בניסיון להתקבל למקום עבודה.

גם את פעולותיה הצבאיות של "גולני" בראשית שנות ה-50 צריך להבין דרך היכרות מעמיקה של אותה תקופה. קליטת העלייה ומיזוגה בתרבות ובחברה הישראלית תוך הקניית בסיס כלכלי לעורלה, היוו את עיקר המאמצים ותבעו השקעת מירב הפוטנציאל של המדינה. הצבא רחב-ההיקף של מלחמת העצמאות פורק, ואת מקומו תפס צבא סדיר קטן-ההיקף ומערך מילואים רחב-ההיקף, שעליו הושטת עיקר כוחו של צה"ל.

המשימות הצבאיות שהוטלו בתקופה זו על חטיבת "גולני" כללו תפקידי שמירה, אבטחה ופטרול. גדוד "גדעון" החזיק את גבול הצפון, אך מובן שלא היתה זו תפיסת קו במושגים המוכרים היום. חוליות קטנות של חיילי הגדוד התפרסו במקומות רגישים בגבול הצפון והפגינו נוכחות. אם למשל, היו מתבצעות עבודות בייבוש החולה והוטל על "גולני" לאבטח את האיזור, היתה נשלחת כיתה עם הנשק הכיתתי שלה, ובמיקרה הטוב יותר, היו מוסיפים לקבוצת החיילים גם מקלע בינוני. כך הוחזק קו הצפון. השקט בקו הגבול עם סוריה לא ארך זמן רב.

קשיי תקשורת

לחטיבת "גולני" בראשית שנות החמישים היו קשיים רבים, שבאו לידי ביטוי בולט בקרב על תל אל-מוטילה.

לדעת הוועדה, התקשו חיילי היחידה ליצור תקשורת בעת הקרב וזאת בגלל הריבוי בשפות הדיבור (רק 10 אחוזים מן החיילים היו ילידי הארץ ומערב אירופה).

רמת החיילים - כך טענה הוועדה - לא היתה גבוהה גם מפני שחלקם לא השלימו את אימוניהם (לרבות אימון הפרט), והטובים מביניהם היו אלה שנפגעו ראשונים, בפעולת תל אל-מוטילה.

כהן שמעון
1927-1950

שבועת החטיבה

את ניצבת מולנו שברירית ופגועה,

את נצבת מולנו עצובה וגאה.

קולך, שנשא אל הרוח, רעד,

דמותך בלבנו חצב הוא לעד.

ספרת על בנים שנפלו, והם כה צעירים.

ספרת על סמלים שנוצרו, על עצים, על שירים

על "גולני שלי", על גאוות חטיבה,

על מורשת גבורה, שבדם נכתבה.

אז הישרת מבטך, אם שכולה,

אל עיני לוחמים, עיני העצבה כולה.

בקשת שנמשיך לצעוד בגאון

בדרכי הבנים ובמלא האון.

כן. נצעד ונזכור את כולם, אם שכולה!

לך נשבעת היום החטיבה כולה!

הנסיך הקטן

כשתי אותו הלה המדבר.
יפה שקיצת-שם ללה עצוב.
צוירתי לו עץ וכמה על נייר,
והוא הקטן אי שוב.
הנסיך הקטן מפלוגה הי'
לא יראה עוד כהם שאוכלת פרח.
כל שוננו הן קוצים כעת
ולבו הקטן יקפא כקרח.
ואם אי-פעם תזיזו לכאן
תדעו, שכאן הוא חרש צנח.
קוף הנפילה מצולף לא נשמע
באלף החוף הרק.
והיה אם יופיע שם ילד קטן
שננו שותקות ושיצר לו להוב,
תדעו שנה הוא - הוסיטו לו יד
ולטפו את אבק-המדבר מצנינו.
חסד קטן צימי תעשו:
כתבו נא מהר לכל אמהותינו,
הנסיך הקטן הנה חזר אלינו.
הנסיך הקטן מפלוגה הי'
לא יראה עוד כהם שאוכלת פרח:
כל שוננו מתייפחות כעת,
כי לבו הקטן קפא כקרח.

יהונתן אבן

